

שישה צבעים
בונים קהילה גאה בישראל

www.6tzvaim.com

שישה צבעים - בונים קהילה גאה בישראל
האלון 35 ת.ד. 1584 גבעת-עדה 37808
טלפון: 0545-969612 פקס 04-6181230
דואר אלקטרוני: we@6tzvaim.com
אתר אינטרנט: www.6tzvaim.com

עמותה רשומה 58-048330-3

הסמינר האסטרטגי לקהילה הגאה בישראל לשנים 2010-2011

בית ספר שדה חרמון, ראש השנה תשס"א, ספטמבר 2010

עריכה מילולית: ברוך אורן

רישיון שימוש

ניתן לעשות שימוש בחומר הכתוב בספר זה לפי הסכם-CC-לא מסחרי-ייחוס-שיתוף זהה. לשימושים אחרים אנא פני למחבר.
חומרי הגלם לספר נכתב במשותף ע"י משתתפות/י הסמינר

© כל הזכויות שמורות, 2010. יצא לאור בהוצאת שישה צבעים (ע"ר), גבעת עדה, 2010.

תוכן העניינים

3..... תוכן העניינים

4..... תקציר

5..... על הסמינר האסטרטגי

6..... הקדמה

8..... משתתפותים בסמינר

9..... מושב ראשון | על אלימות ועל מניעת אלימות בחברה הישראלית ובקהילה הגאה בפרט

9..... היעדרותם של דיווחים על אלימות כלפי להט"ב מהתקשורת

9..... מיפוי סוגי האלימות שמופנית כלפי פרטי הקהילה

10..... דרכי התמודדות רעיונית עם האלימות בחברה

11..... 1. מנגנון בניית סולידאריות על בסיס הכירות אישית

11..... 2. מנגנון בניית סולידאריות על בסיס חינוך לערכים הומניים

11..... סיעור מוחין: רעיונות מעשיים ליוזמות למניעת אלימות ועידוד סולידאריות בחברה

13..... מושב שני | בית אבות גאה - איך זה שעדיין לא הוקם? מה ניתן לעשות כדי להקימו?

13..... הצורך בבית אבות להט"ב

13..... רעיונות לאלטרנטיבות להקמת בית אבות

13..... סוגיות באופיו של בית אבות גאה

14..... מודל הקומה ה-12

14..... כשל שוק?

15..... ניתוח קהל היעד - צד הביקוש

16..... כשל חברתי?

16..... סיכום

מושב שלישי | שלושת מצעדי הגאווה 2010 בתל אביב - מה היו המטרות? האם הן הושגו? מה למדנו?

18..... מה זו קהילה?

18..... איך עושות מצעד?

19..... לומדות מהעבר (ומנסים לתכנן את העתיד)

19..... חשיבה פמיניסטית בהפקת המצעד

20..... סיכום

21..... מושב רביעי | נוער להט"ב בקי שנה לאחר הפיגוע בבר-נוער

23..... האם יש שוני בין נוער להט"ב לנוער בחברה הכללית?

24..... מטרות לעתיד בעקבות הרצח בבר נוער:

24..... דברים נוספים שעלו בעקבות הרצח:

25..... משוב לסיכום הסמינר

25..... תשתית: מיקום, מזון, תחבורה

25..... תוכן: אנשים

25..... תוכן: דיונים

25..... תוכן: חוץ מהדיונים

26..... אחרית דבר

תקציר

התוכנית האסטרטגית לשנת 2011 מנסה להתמודד עם ארבע נושאים שעל סדר היום. **במושב הראשון** נידונה האלימות בחברה הישראלית ומניעתה. זוהו שני מגגנוני בניית סולידאריות חברתית, אשר לטענתנו עשויים להתמודד עם זרות המובילה לאלימות: בניית היכרות אישית, וחינוך לערכים הומאניים. ציינו רשימת רעיונות ליוזמות המתבססות על מגגנוני בניית סולידאריות אלו. **המושב השני** דן בנושא בית אבות להטב"אקי. עמדנו על מספר סוגיות הקשורות באופיו. בנוסף דנו בסיבות אפשריות לכך שעדיין לא הוקם, ובמודלים אפשריים לזימת הקמתו. **המושב השלישי** נסוב סביב שלושת מצעדי הגאווה שהתקיימו בתל אביב-יפו השנה. ניסינו להגדיר מהי קהילה, מהן מטרות אפשריות למצעד, ואילו ערכים צריכים להנחות את דרך העבודה על המצעד - ובמיוחד מקומה של חשיבה פמיניסטית. **המושב הרביעי** דן במצב הנוער הלהט"באקי שנה לאחר הרצח. על השוני שבינו לבין הנוער הישראלי בכללו. בנוסף הצענו מטרות עתידיות והערות נוספות בנושא הנוער הגאה בישראל.

על הסמינר האסטרטגי

הסמינר האסטרטגי קיים במטרה לחקור וללמוד את מצב הקהילה בישראל, ולפתח תוכניות פעולה לשנה הבאה. הסמינר מופק פעם בשנה על ידי עמותת שישה צבעים, והיקפו כשלושה ימים.

ההשתתפות בסמינר פתוחה לכל מי שהקהילה חשובה לה. נעשה מאמץ להנגיש את ההשתתפות בסמינר לשכבות שונות באוכלוסיה, מבחינת מקום מגורים, תחומי עניין ודעת, רמות מעורבות בפעילות קהילתית, יכולת כלכלית, ותבחינים נוספים.

דיוני הסמינר והמסקנות העולות ממנו משמשים לחיבור ספר התוכנית האסטרטגית לקהילה הגאה, היוצא לאור פעם בשנה.

פרטים נוספים על הסמינר ניתן למצוא באתר הסמינר: www.6tzvaim.com/strategic

משתתפות ומשתתפי הסמינר האסטרטגי לקהילה הגאה 2009

הקדמה

יוני 2005; דקירה במצעד הגאווה בירושלים.

אוגוסט 2009; רצח במועדון ה"בר נוער" בתל אביב-יפו.

יוני 2010; שלושה מצעדי גאווה בתל אביב-יפו.

ספטמבר 2010; הסמינר האסטרטגי החמישי לקהילה הגאה.

כבר מעל שנה אנחנו יודעות שהשנאה יכולה ליצור אלימות רצחנית, גם במעוז ה"בטחון" הלהט"בי, ברחוב נחמני. וכבר שנה שאנו מנסימות לחשוב מה ניתן לעשות כדי שזה לא יחזור על עצמו. כדי שהחברה שלנו תהיה פחות אלימה. כדי שהחיים כאן יהיו קצת יותר נעימים.

נכון, אחרי הרצח השתנו דברים רבים בקהילה. הרבה יותר א-נשים הצטרפו כמתנדבותים בארגונים השונים. הפעילות נפרשה למקומות חדשים בארץ. הבטחות חדשות נשמעו מבכירות ובכירי ממשל. אבל עדיין אין לנו, כקהילה, גוף שאמון על קבלת החלטות או פתרון סכסוכים. אין לנו הסכמה על הדרך.

אולי הדוגמה הטובה ביותר היא דווקא ההתפצלות של הקהילה לשלושה מצעדים שונים ביום "חגיגנו". התובנה שהאגודה מחליטה בשבילנו מה טוב, שאולי החזיקה מים בימים שלפני הפיצול של חוש"ן ואיגי ואחרים מהאגודה - הופכת לחלולה לחלוטין, כשהאגודה מוותרת על סמכותה בנושא המצעד ומעבירה את המושכות לעיריית תל אביב-יפו.

על רקע ההכרה המשותפת בכך שאין מקור סמכות מוסכם בקהילה, ניהלנו שני ימי דיונים. דיונים שיש בהם כדי ליצור שפה משותפת בין פעילותים ממקומות שונים בארץ ומארגונים שונים.

משתתפותים בסמינר

שם	מגורים	ארגון	תפקיד
איתי תשתש	ירושלים	הפורום לקידום תכנים להט"ביים בתנועות נוער	רכז
אביב זומר		"שישה צבעים – עמותה לבניין הקהילה הגאה בישראל	פעיל
אופק שקד	גדרה		
ארז טלר	כפר גלעדי	"גאים בגליל", סניף אגודת הלהט"ב בגליל העליון	פעיל
בן-ציון סליוז	בנימינה גבעת עדה	"שישה צבעים – עמותה לבניין הקהילה הגאה בישראל	גזבר
בר קורן	אשקלון	הפורום לקידום תכנים להט"ביים בתנועות נוער	רכז
ברוך אורן	בנימינה גבעת עדה	"שישה צבעים – עמותה לבניין הקהילה הגאה בישראל	יו"ר
חזי ניסן	תל אביב-יפו	"גאים בכחול – קבוצת להט"ב בחיל האויר	רכז
חני שקד	גדרה	"שישה צבעים – עמותה לבניין הקהילה הגאה בישראל	חברת ועד
יוני אורנים		"שישה צבעים – עמותה לבניין הקהילה הגאה בישראל	חבר ועד
לירי בלומנפלד	קריות	הפורום לקידום תכנים להט"ביים בתנועות נוער	רכזת
רעי עתיר	אפיקים		

מושב ראשון | על אלימות ועל מניעת אלימות בחברה הישראלית ובקהילה הגאה בפרט

מתוך ההכרה שבכל חברה קיימות מגמות אלימות, אנחנו שואלימות את עצמנו איך ניתן להתמודד עם מגמות אלו. החברה הישראלית היא חברה אלימה, ובשיחה שלפנינו ננסה להתמקד באילמות שמופנית כלפי הלהט"בימות.

לפי נתונים סטטיסטיים של המשטרה, אחוז הפשיעה בישראל נמוך (מספר בעלי תיק פלילי לאלף איש) ביחס לשאר העולם. סביר להניח שיש להטיל ספק באמינות של הנתון הזה, משום שלמשטרה יש אינטרס להציג מדדים חיוביים⁴. ניתן להשוות לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. ועדיין, מבלי להידרש להשוואה לחברות אחרות בעולם, אנו מכירימות בעובדה שהחברה הישראלית אלימה⁵.

גילויי אלימות כלפי להט"בימות אינן דבר נדיר. הועלו מספר דוגמאות:

- במצעד האחרון בירושלים היו לפחות 3 מקרים של אלימות הומופובית, מתוכם רק אחד פורסם בתקשורת. אדם שהותקף פחד ללכת עם זה לתקשורת כי היה בארון.
- בחור מטמרה שעבר לגור בתל אביב כדי שיוכל לחיות באופן חופשי ולהופיע בדראג. הדבר נודע למשפחתו ואז הם חטפו אותו, החזירו אותו לטמרה, כלאו והכו אותו. הסיפור הגיע לאחרונה לתקשורת.
- התקבלו תלונות על כך שמאז שמשרדי שישה צבעים עברו מת"א לגבעת עדה, מתרחשים יותר מקרים של קריאות גנאי ופגיעות ברכוש.
- בחור שנאנס באלימות ומת כתוצאה מדימום/חנק. זה כלל לא הגיע לתקשורת⁶.

היעדרותם של דיווחים על אלימות כלפי להט"ב מהתקשורת

מקרים רבים אינם מדווחים לתקשורת. הן בעקבות העובדה שהמותקפים מסתירים את זהותם (בארון) והן מתוך חוסר כוח נפשי להתמודד עם הטראומה והדחקה. אנחנו ניזונים מהתקשורת, לכן מרגישותים שהמצב רגוע. בפועל, יש הרבה יותר תקיפות ממה שמדווח עליהן בתקשורת. גם בת"א יש אלימות הומופובית למרות מה שנהוג לחשוב. צריך להעלות את הסיפורים מעל פני השטח. עד שלא נדבר על בעיית האלימות לא נוכל להתמודד איתה.

חלק מהאירועים מפורסמים בבלוג "עדות" שנותן במה למותקפות לספר על מקרים בהם הותקפו. בנוסף, קיימת רשימת מקרי להט"בופוביה באתר "מה קורה?" של עמותת שישה צבעים.

מיפוי סוגי האלימות שמופנית כלפי פרטי הקהילה

ניתן לקטלג סוגי אלימות:

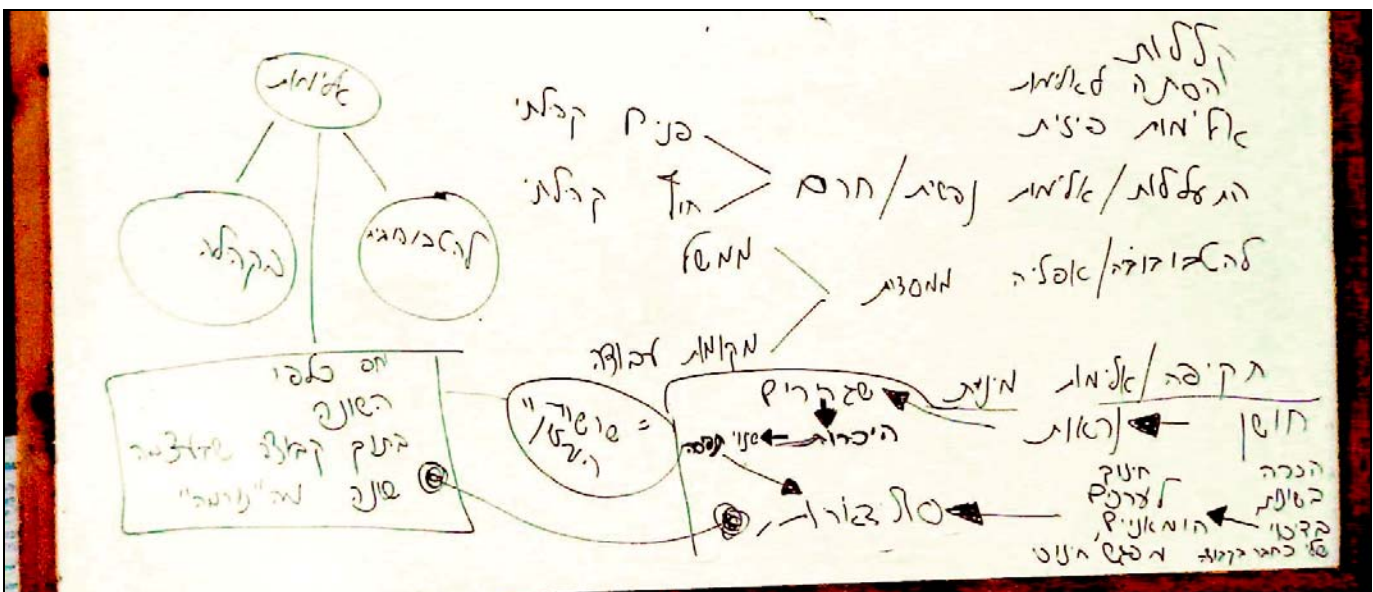
- מילולית,
- פיזית,
- נפשית (חרם פנים קהילתי או חוץ קהילתי),

- אפליה ממסדית (ממשל, מקומות עבודה),
- הסתה לאלימות,
- מינית (הטרדה מינית, אונס)

ניתן לסווג לפי מניע לאלימות:

- אלימות הבהה כפשע שנאה / מתוך להט"בופוביה
- אלימות המופנית בין פרטים בתוך הקהילה הגאה

ניתן לסווג לפי הקשר מעמדי: מה מידת הקבלה החברתית של הזהות שלי? של השונות שלי? חלו שינויים בחברה, כמו שהיום להיות שמאלי (בידיים), בניגוד לרוב האוכלוסייה - בעבר זו הייתה נחשבת זהות לא מקובלת, לקויה, והיום זה נתפס כנושא כלל לא משמעותי, טריוויאלי.

יש הרבה שונות בתוך הקהילה, שמביאות לאלימות ואפליה פנים קהילתית. לדוגמא, יש עיונות של הומואים מול טרנסים. יש שיעתוק של מערכת יחסי ה"שונות" בחברה: השונה בחברה מתייחס לשונה בתוך הקהילה שלו באותו האופן בו החברה מתייחסת אליו. אפשר להתייחס לסוגיית ריבוד זו כ"שרשרת המזון". רבדים בחברה בונים עוצמה וכוח על חשבון אפליה כלפי רבדים חלשים מהם.

דרכי התמודדות רעיונית עם האלימות בחברה

אנו מזהימות 2 תהליכים טרנספורמטיביים, כלומר תהליכים שיכולים ליצור את השינוי החברתי המבוקש:

1. מנגנון בניית סולידאריות על בסיס הכירות אישית

ראשית יש ליצור מצב של נראות לרבדים השונים בחברה/קהילה, למשל על ידי הרצאות הסברה כגון חוש"ן. אפשרות אחרת - הגברת הנראות האישית של "שגרירים", שהם בעצם א-נשים מחוץ לארון, כדי ליצור תחושה של קיימות של השונות.

לאחר ההכרה בשונות, מתאפשרת היכרות על בסיס אישי, אשר לה יש את הכוחות לשנות את התפיסות, ולבנות סולידאריות.

2. מנגנון בניית סולידאריות על בסיס חינוך לערכים הומניים

יצירת "שיח חינוכי" אשר מחנך לערכים הומניים (סובלנות, הכרה בשוני), יכולה ליצור שינוי שיאפשר פיתוח סולידאריות שורשית.

סיעור מוחין: רעיונות מעשיים ליוזמות למניעת אלימות ועידוד סולידאריות בחברה

- מציאת קהילות נוספות איתן ניתן ליצור ברית / שת"פ, מתוך מחשבה לקדם "שיח חינוכי" הומאני.
- יצירת רשת "מודיעין" המורכבת ממודיעינות ואמצעי קשר זמינים כגון דואר אלקטרוני, מוקד טלפוני, ואפילו פגישה אישית - במטרה לאסוף מידע על אירועי תקיפה נגד להט"ב. איסוף המידע יאפשר הפצתו וכך העלאת המודעות לנושא האלימות. בשיטה זו נוכל להתמודד גם עם מקרים שלא הגיעו לתקשורת.
- יצירת פורום ארגונים להטביים שתפקידו ליצור מנגנון שבו כל מקרה של אלימות כלפי להטב יגונה ע"י כל הארגונים. יאפשר העלאת המודעות לנושא האלימות.
- מפת "כבישים אדומים" - בהקשר של איזורים בהם ישנו ריכוז גבוה יותר של מקרי תקיפה ולהטבופוביה.
- לתרגם חומרים חינוכיים מהאיחוד האירופי בנושא קידום סובלנות, הומאניות וסולידאריות, ולהכניס אותם למערכת החינוך הישראלית. אפשר לבדוק האם ארגון חוש"ן ניסה לפעול בתחום זה בעבר, ולשתף פעולה.
- צריך לבדוק ולרענן את החומר הנוכחי שמופץ ליועצימות במערכת החינוך בנושא זהות מגדרית ונטייה מינית. בין היתר, לבדוק את נושא חינוך נגד אלימות ותקיפה על רקע זהות מגדרית ונטייה מינית - האם מכיל מידע על מקרי תקיפה מהארץ? מהשנים האחרונות? גם כאן כדאי לבדוק האם ארגון חוש"ן ניסה לפעול בתחום זה בעבר, ולשתף פעולה.
- לערוך סקר על מימדי האלימות נגד הקהילה (איגי ערכו סקרים כאלו לגבי אקלים בית ספרי של בנות ובני נוער בעבר, וכן ערך חוש"ן סקר מקביל לגבי שירותי הרפואה. ייתכן שאפשר להתבסס על חומרים שפותחו עבור סקרים אלו.
- לייבא מארה"ב את gay-straight-alliance - פעילות של דיונים שבועיים של קבוצות תלמידים להט"ב וסטרייטים בבתי ספר. עשוי לבנות סולידאריות מתוך היכרות.
- לחתור לכך שקבוצות להטביות הומוגניות, יערכו מפגשים עם להטביים "שונים" מהן. זה יאפשר סולידאריות על בסיס היכרות.
- יצירת קבוצה משימתית, מודרכת, שמטרתה ליצור שיח על תכנים שנוגעים לקהילה הגאה ולגבש עמדות ערכיות מוסריות בקשר אליהן ובקשר לתופעות שקורות בחברה הישראלית ובקהילה בפרט. כחלק מהתכנים שיועברו וישוחחו יהיו מניעת אלימות, סולידריות חברתית, סובלנות.

- "ייצוא" תכנים וביצוע reach out לתנועות נוער שדרוש להם סיוע בנושא. ניתן לסייע בהעברת תכנים ומערכי שיעור וכן בביצוע פעילויות, הרצאות, מפגשים וכד'.

1. ישראל במקום ה-6 במקרי האונס בעולם. חדשות ערוץ 2, נדלה מאתר YNET בספטמבר 2010.
<http://reshet.ynet.co.il/%D7%97%D7%93%D7%A9%D7%95%D7%AA/News/CrimeAndLaw/Crime/Article,49399.aspx>

2. המשטרה מדווחת גם על ירידה בכמות הפשיעה בשנים האחרונות אך עלייה בחומרת הפשיעה. כך שקשה להקיש מתוך כמות התיקים את חומרת האלימות. בנוסף, נתון בעייתי הוא כמות הפשיעה במגזר הערבי, אשר בו הפשיעה נמצאת בעלייה. כיוון שהדיווח על מגזריות הפשיעה מבוסס על אבחנת המשטרה עצמה, ניתן גם להטיל ביקורת על כלל הטענה לירידה בכמות הפשיעה. ראו אצל זוהר סוסנקו, "הפשיעה בישראל: האם באמת חלה עלייה? אתר NRG, 18/8/2009. נדלה בספטמבר 2010.
<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/930/932.html>

3. אם משנים את המינוח מ"חברה אלימה" ל"חברה לא שלווה" - הרי שיש לנו גם תימוכין. ישראל במקום השלישי מהסוף במדד השלום למדינות השלמות בעולם. אתר מאקו, נדלה בספטמבר 2010.
http://www.mako.co.il/spirituality-popular_culture/Article-fbf6c50a3aac221004.htm

4. לא ברור האם מקרה זה קשור לקהילה הלהט"בית או לא, מפאת חוסר בפרטים. הדיווח הגיע באמצעות אחד ממשותפי הכנס אשר מכיר את נסיבות המקרה.

5. יש לשים לב להוראות חוק מאגרי מידע, בנושא איסוף מידע שכזה.

מושב שני | בית אבות גאה - איך זה שעדיין לא הוקם? מה ניתן לעשות כדי להקימו?

הדיון החל בהיכרות אישית של האנשים עם בתי אבות. חלק מהמשתתפים העלו כי בית אבות הינו סוג של הוצאת בני אדם שסיימו את תפקידם כתורמים בחברה מהחברה הכללית ובידודם מהחברה הכללית. מהזווית השנייה הוצג הקושי של בני משפחה לטפל בבן המשפחה המבוגר אשר לו צרכים מיוחדים (לעיתים סיעודיים) ובית האבות יכול לספק שירותים אלה.

הצורך בבית אבות להט"בי

הקמת בית אבות להט"בי הינה בידול האוכלוסייה הלהט"בית המבוגרת מהחברה הכללית. בידול זה מאפשר אווירה נוחה יותר ופתוחה יותר בעבור בנות ובני הקהילה.

- חלק מבתי האבות בארץ אינם מוכנים לקבל להט"בים כחברים בהם.
- הצורך של א-נשים להיות בחברת אנשים שהם חלק מקבוצת ההתייחסות שלהן
- מקום בו ירגישו נוח ולא יאלצו להסתתר בארון במקום בו הן אמוריות לשהות פרק זמן ארוך.

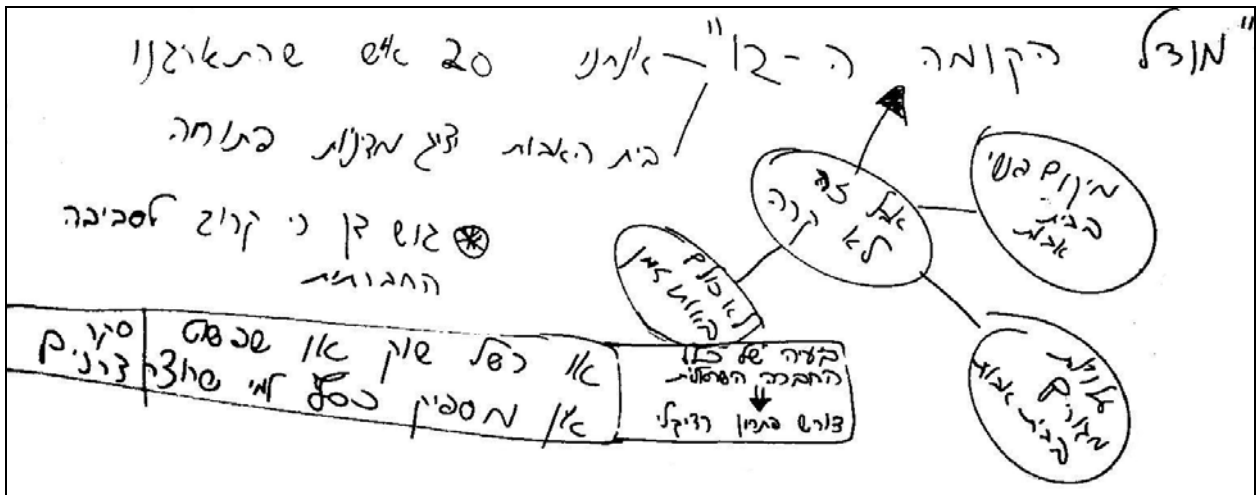
רעיונות לאלטרנטיבות להקמת בית אבות

- שילוב להט"ב בבתי אבות קיימים, שינוי חברתי לקבלה טובה יותר של להט"ב - האם יענה על הצרכים?
- שילוב של מבוגרים במשפחות האורגאניות שלהם, עשוי למנוע כלל הצורך בבית אבות?

סוגיות באופיו של בית אבות גאה

היכן להקים	גוש דן קרוב לסביבה החברתית הקיימת של להט"ב מבוגרים	בפריפריה זול יותר להקים ולתפעל, ומיקום פריפריאלי יכול לתרום לשינוי חברתי.
מודל הפעלה	מוסד פרטי הפועל למטרות רווח	מוסד המופעל ע"י המדינה / רשות עירונית
פעילויות חברתיות	פעילות חברתית שגרתית כמו בכל בית אבות אחר	פעילות חברתית המותאמת במיוחד לקהילת הלהט"ב
מועד מעבר לבתי אבות	בתי אבות הקולט עצמאיות	בתי אבות הקולט בוגרות שאינם עצמאיות עוד ונדרש להן השירות עם טיפול צמוד
היקף	קומה בבית אבות קיים" - מודל הקומה ה"12-	בית אבות ייחודי שכולו יהיה ייחודי ללהט"ב

מודל הקומה ה-12

אחד הרעיונות שעלה הוא להשאיר את האחריות על הדיירימות לעתיד עצמם. מספר דיירימות-לעתיד יתאגדו ויפנו להצטרף כקבוצה אשר תתגורר בקומה או מתחם משלה, בתוך בית אבות קיים. כך תתחיל היוזמה.

בהנחה שבית האבות יציג מדיניות פתוחה - זו עשויה להיות תוכנית יעילה.

עם זאת, ישנן מספר בעיות:

- בתי אבות אינם מסוגלים לפנות קומה או מתחם, במצב הנוכחי בישראל בו ישנה רשימת המתנה ארוכה על כל מקום פנוי בבית אבות.
- כל אישה מעוניינת להכנס לבית אבות בגיל / בשלב המתאים להם. יהיה קשה לתאם קבוצה של אפילו 3-4 חברות. בנוסף, ישנה עלות כספית גבוהה לכניסה לבית האבות, ושנות רבה בין רמות השירות שמעניקים בתי אבות שונים. כך שנדרשת קבוצה הומוגנית מבחינת העדפות לגבי בית האבות ומבחינת פערים כלכליים, מה שמקשה עוד יותר.

כשל שוק?

בישראל המודל הנפוץ להפעלת בתי אבות הוא מודל מסחרי. אלו ארגונים הפועלים למטרת רווח. עצם העובדה שאף יום לא פנה להקמת בית אבות גאה, מעידה בשוק קפיטליסטי, כמו הנהוג בישראל, על אחת משלוש האופציות: מחסור בביקוש, מחסור בהיצע, או כשל שוק. מניתוח הצורך נראה שאכן ישנו ביקוש, גם אם יש עניין לנתח את אופיו של הביקוש הקיים; נעשה זאת בהמשך. היצע בבירור אין. האופציה הנותרת היא כשל שוק. הדוגמא הקלאסית לכשל שוק היא מוצר ציבורי - כזה שכולם צריכותים ומוכנותים לשלם עבור השימוש בו, אבל אף אחדת לא מוכנה לשלם על הקמתו. למשל - כביש, פארק. כדי להתמודד עם כשלי שוק נדרשת התערבות מצד המדינה. אם חסרונו של בית אבות גאה מעיד אכן על כשל שוק, תפקידנו כקהילה לזהות מצב זה, ולדרוש מהמדינה את התערבותה.

ניתוח קהל היעד - צד הביקוש

ניסינו ללמוד את קהל היעד להקמתו של בית אבות. זאת כדי לנסות להבין היכן נעוץ האתגר בהקמת בית האבות. מפאת קוצר הזמן הספקנו לדון רק בסוציולוגיה של הומואים. אנו מכירותים בכך שנדרשת עבודה מקיפה יותר, אשר לומדת ומכירה לעומק רב יותר את הסוציולוגיה של כל השכבות בקהילה.

יש לקחת בערבון מוגבל את ניתוחינו מהסיבות הבאות (לפחות):

- הניתוח הינו ללא שימוש בכלי הסקה מדעיים.
- לא נעשה שימוש בנתונים אמפיריים כלשהם לגיבוי ההליך.
- הדיון נערך ללא נציגות כלשהי של בנות ובני הגיל השלישי, כך שאפילו אין לנו אפשרות לאימות ע"י מקור ראשון השייך לקבוצת הגיל.

לקחנו את הידוע לנו על קבוצות הגיל/ הדורות השונים, וניסינו לצפות לעתיד. האם הצורך שאנו רואותים היום, ישרוד לאורך עוד עשר שנים?

שנת לידה	נכון לשנת 2010	נכון לשנת 2020
בשנות ה-90 (גילאי ה-20)	יש קבלה חברתית אחרת לגמרי	קשה לחזות; ייתכן שכלל לא ירגישו צורך בבית אבות להט"בי כאשר יתבגרו
בשנות ה-80 (גילאי ה-30)	יש גל ילודה, BABY BOOM, בעקבות האופציה לפונדקאות	קשה לחזות; ייתכן שיזדקקו לבית אבות בגיל מאוחר יותר עקב סיעוד בקרב ילדיהן/ם, ואולי אף יתייתם הצורך
בשנות ה-70 (גילאי ה-40)	רובם ללא ילדים משום שעד לא מזמן לא היו אופציות פשוטות לילודה	קשה לחזות, אבל סביר שיפגינו דרישה בדומה לדור שאחריהם
בשנות ה-50-60 (גילאי 50-60)	רובם בארון, או במצב של קשרים משפחתיים רופפים עקב חוסר הקבלה החברתית בזמנו	הצורך קיים ונראה.

לכאורה עולה מתוך ניתוח כזה, כי ישנו חוסר ודאות מהותי לגבי הצורך בעתיד הרחוק יותר. ייתכן שגורם זה מעכב או מונע את יזימת בית האבות.

כשל חברתי?

אם אפשר ללמוד מהניתוח הרדוד שערכנו, הרי שיש כאן בפירוש כשל שוק. המוצר אולי נדרש היום, אך עלויות הקמתו יוכלו להיות מכוסות אך ורק באמצעות תפעול ארוך-טווח. כך שפתרון לכשל זה הינו בידיה של המדינה.

בשנים האחרונות אנו מרגישים בהצטמצמות של המדינה, כאשר זו מפריטה את שירותיה ומאבדת מסמכויותיה; אלו מועברים לתאגידים.

ההנחה ההומאנית אומרת שהחברה צריכה לקחת אחריות על מתן השירותים לבנות ובני הגיל השלישי, אשר תרמו כבר את חלקם לחברה וכעת יש להם צרכים. כלומר, המדינה צריכה לדאוג להתמודד עם האחריות לאספקת שירותים ופתרונות סיעודיים לגיל השלישי.

פתרונות אלו אינם חייבים לבוא בצורה של בית אבות; המדינה יכולה לתת פתרונות של שילוב בשוק העבודה או בקהילה.

ייתכן שהכשל כאן הוא דווקא שלנו כאזרחים. כשלינו האזרחי הוא בהשלמתנו עם בריחת המדינה מאחריותה לגיל השלישי.

סיכום

נושא ההתייחסות לגיל השלישי ובתי האבות הוא סבוך ללא קשר להיבט הלהט"בי. הכלכלה הקפיטליסטית והחברה המערבית מביאות איתן בשורות לא טובות לאוכלוסייה הבוגרת. זהות להט"ב רק מעצימה את הקשיים.

יש לסווג דיון זה לאור העובדה שבדיון לא השתתפה איש-המבוגר/ת או העוסק/ת בניהול מוסדות מסוג זה. לפיכך קשה לדון באשר לקיומו של בית אבות והפונקציות אותן הוא אמור לספק. הרעיונות שעלו חשובים, אך יוכלו לשמש רקע בסיסי בלבד לנושא זה.

1 אחד המשתתפים טען כי הוא מכיר אישית יזם שניסה לבדוק אפשרות להקים בית אבות גאה. הבדיקה העלתה כי הסיכון רב על הסיכוי לרווח בפרויקט כזה, ולכן היזם לא הוציא את הרעיון לפועל.

מושב שלישי | שלושת מצעדי הגאווה 2010 בתל אביב - מה היו המטרות? האם הן הושגו? מה למדנו?

ושא מצעדי הגאווה בישראל, הינו נושא סבוך. אין גוף מוסמך או שיש לו הלגיטימציה לקבל החלטות בשם הקהילה הגאה בישראל. כך גם לגבי הפקת האירוע הדרמטי ביותר בשנה - מצעד הגאווה. לכן יש צורך לאמץ הבנה סבלנית בבואנו לדבר על מצעד/י הגאווה. ישנם דברים שלא נסכים עליהם וישנם מושגים שלא ברור כיצד נגדיר אותם, משום שכל הגדרה תהיה פוליטית. במיוחד בזירה שבה לא ברור עדיין מי מוסמך לבחור בין ההגדרות.

מה זו קהילה?

במטרה לפתוח את הדיון בנושא המצעד, מנקודת מבט קהילתית, צריך להגדיר מהי קהילה. מספר הגדרות אפשריות:

1. הקהילה היא פשוט אוסף של הרבה פרטים (יחידים)
2. הקהילה היא אוסף של פרטים שרוצים להיות שייכים לקבוצה
3. הקהילה מוגדרת ע"י גוף כלשהו שדואג לאינטרסים שלה. במקרה כזה הקהילה היא למעשה אוסף החברות בארגונים המכנים את עצמם "ארגוני הקהילה". ברור שבמקרה כזה אין ייצוג לא-נשים שאינם חברות באף ארגון.
4. הקהילה כגוף אינטימי שיש קשרים חברתיים בין החברות בו (וזה לא המצב בישראל)
5. קהילה כגוף שמספק שירותים לחברות בה. במקרה כזה קשה להגדיר מה היא הקהילה כי אין גוף אחד או אוסף מוסכם של ארגונים אשר מספקים שירותים. לא ברור מה הקהילה נותנת לי.

יש שלושה ראשי פרקים לדיון, הגם שהינם סבוכים זה בזה.

- איך עושות מצעד? מה חשוב לזכור בדרך אל המצעד?
- מה לומדותים ממצעדים שהתקיימו בעבר?
- מה רוצותים במצעד הבא? מה המטרות?

צריך לדבר על המצעד ה"קהילתי"/בכלל כמצעד/הפגנת ציבורית - < "הציבור הגאה" ולא הקהילה הגאה.

להט"בים יכולים מתוך החוויה מלהיות תחלת דיכוי - נותן את האפשרות שיש לך נושא להלחם עליו.

הקהילה (ציבור) לא מתעסקים ביצירת גדול וממושך.

האם המצעד צריך לייצג את המחלקות או האחדות של הקהילה?

צריכים לשדר את הקונצנזוס שאנו שווים אך מגוונים בצרכים ובדרך.

צריכים לעבוד על הדימוי שלנו כקהילה כפי חוץ (ולא רק רוקדים על המשאיות)

המצעד בתור מסר לשאר העולם הלא להטבי ומסר לממשלה ולכל מי שצריך להגיע אליו בדרך הראויה והמכובדת. (כמו שאנו רוצים שיתייחסו אלינו)

אנו (כרגע) לא רואים השפעה (פרט לנזק תדמיתי) של המצעד כלפי חוץ

חשוב שהמסר יאחד את כולם

חשיבה פמיניסטית בהפקת המצעד

החשיבה הפמיניסטית דורשת ביקורתיות, בעיקר דורשת בחינה של מנגנוני הכח בחברה. בהקשר של הפקת המצעד, יש לנתח את מנגנון קבלת ההחלטות.

בשנת 2010 הופקו שלושה מצעדים בתל אביב-יפו:

- **המצעד הרדיקלי:** מצעד זה הופק באמצעות כלים אנרכיסטים לגמרי. לא היה מפיק רשמי למצעד, היה לו רק "יוזם" - שוקי אלישע אלכסנדר. קבלת ההחלטות התקבלה באופן של חתירה לקונצנזוס, בתוך רשימת תפוצה של דואר אלקטרוני.
- **המצעד הקהילתי:** קבלת ההחלטות בוצעה תוך חתירה לקונצנזוס, בגוף של כ-10 מתנדבותים שלקחו על עצמן את הפקת האירוע. בגוף זה לקחו חלק נשים וגברים, טרנסג'נדרים וסיסג'נדרים וסיסג'נדרים.
- **המצעד העירוני:** המצעד שהופק ע"י עיריית תל אביב-יפו, הופק בהובלתו של גבר - מר ניב ויצמן. מר ויצמן ושותפיו הבהירו כי סמכות קבלת ההחלטות תהיה בידי של מר ויצמן בלבד. מבלי להכנס לגופו של אדם, ברור כי מדובר בריכוז כח בידי אדם בודד. זהו מנגנון קבלת החלטות גברי באופיו, כלומר, אינו מנסה לשלב דיון וקבלת החלטות קבוצתי, אלא מסתפק במחליטה. יחיד/ה. כיוון שהמצעד העירוני הינו מצעד המופק מכספי ציבור, אנו קוראים לשנות את מנגנון קבלת ההחלטות, כך שהחלטות תתקבלנה לכל הפחות במנגנון של קבוצה המכילה ייצוגיות שווה למגדרים וזהויות שונותים.

סיכום

1. מצעד הגאווה הוא נושא המכיל המון תוכן. צריך למצא את המסגרת לדון בתכנים אלו. אי אפשר לעשות את זה בסמינר, לכן צריך יהיה למצא קבוצה שתדון בזה ותקבל החלטות.
2. יש הרבה דברים לעבוד עליהם. הגדרות - מה זה קהילה. מה זה ציבור. מה סדר היום. מה המסרים. מה רוצות לעשות. כל הסוגיות הללו דורשות הרבה עבודה. וצריך לקחת בחשבון שלא על כולן תהיה הסכמה.
3. פילוג המצעדים נובע מרצון להציג ריבוי מסרים. במקביל להצגת ריבוי מסרים, רוצים גם להציג מסר של עוצמה. יש כאן מתח, שייתכן שצריך להתקבץ במצעד גדול. מצעד כזה צריך יהיה להתגמש בדרך הפקתו ובמטרותיו, כדי שכולם יוכלו להתקבץ סביבו.
4. רצון להעלות מסרים ביקורתיים באמצעות המצעד - ייתכן שאפשרי גם מבלי לסתור אירוע גדול וכיפי.

5. בשנה האחרונה חוותה הקהילה הגאה טראומה - רצח להט"בופובי - והתוצאה של אירוע זה היא שיש המון מטען בקהילה. זהו נושא שצריך להאיר גם הוא על מצעד הגאווה כתוצר קהילתי ועל מצעד הגאווה כהליך קהילתי.
6. ריבוי מצעדים, המתרחשים במקביל, יוצר מצב של "תפסת מרובה לא תפסת" - כל אחת מהמנות יוצאת פחות טעימה. צריך לעשות עבודה שתתפרש לאורך זמן. או למצא מנגנון קבלת החלטות שיהיה מקובל על כל/רוב הקהילה/הציבור. אולי דרך שיחות בין מובילות ארגונים.
7. יש חשיבות גם ליכולת לתת מרחב לכל אישה ואיש. זוהי מטרה בפני עצמה.
8. יש פער גדול בדרך שבה א-נשים רואות את המצעד, וזה משתקף גם כלפי הדרך שבה רואות את המצעד בקהילה.
9. מיקומם של המצעדים ברחבי הארץ, מוסיף מימד נוסף לסוגיית התיאום וקבלת ההחלטות.

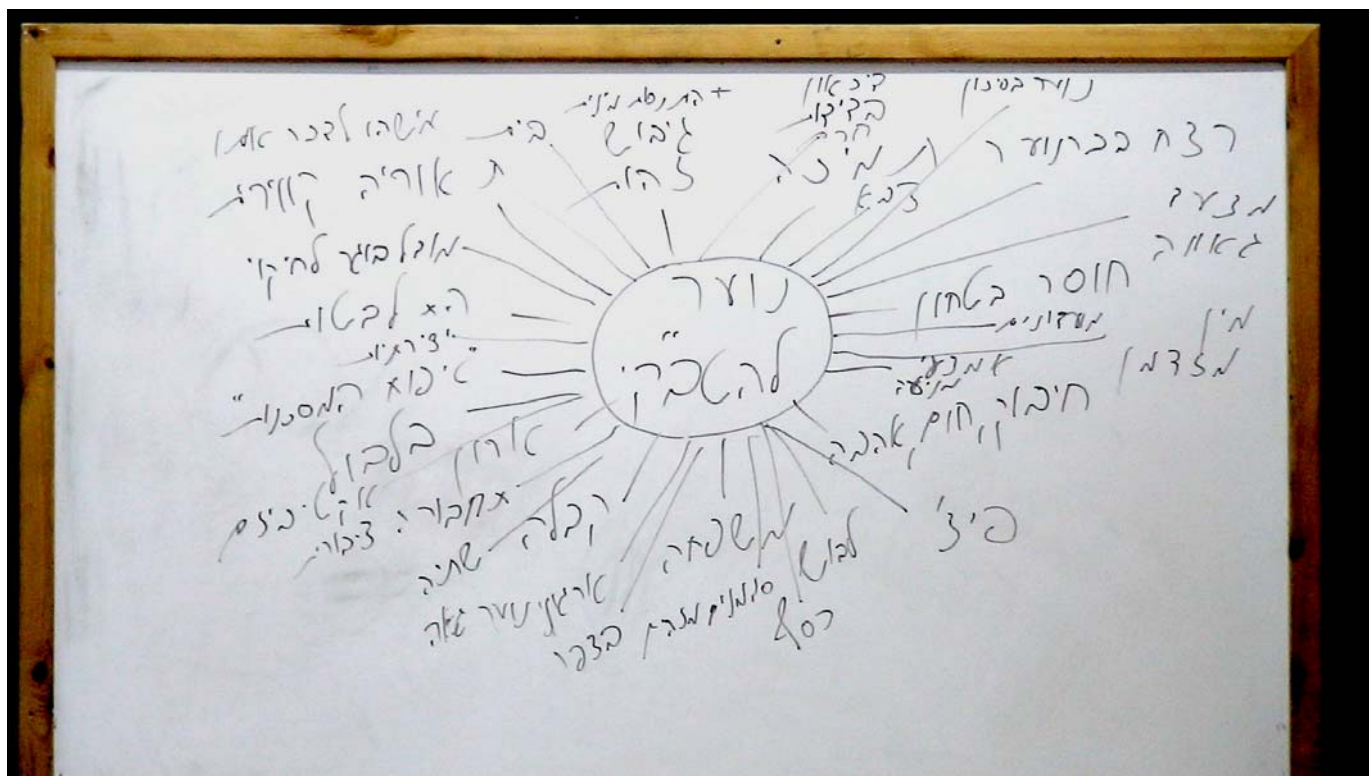
מושב רביעי | נוער להט"באקי שנה לאחר הפיגוע בבר-נוער

האם יש שוני בין נוער להטבקי לנוער בחברה הכללית?

רוב התסמינים שהנוער הלהטבקי מתמודד אתם הם תסמינים שיש גם לנוער לא להטבקי כגון: גיבוש זהות, מודל בוגר לחיקוי, לבוש, כסף, קבלה, התלבטות וכו'.

נוער להטבקי מוגדר ע"י משרד החינוך בקטגוריה של נוער בסיכון.

בשיחה עולה שהשוני העיקרי בין פעם להיום זה שפעם לא היה מי לדבר על הנושא הזה ולכן האתגרים וההתמודדויות היו קשים יותר.

הרצח בבר נוער שהתרחש ב9/8/1 השפיע מאוד על הנוער הלהטבקי". ההשפעות היו:

- חזרה של פעילים ותיקים ל"שורות הקהילה", לחשיבה, עיצוב ואקטיביזם.
- פעילים וחניכים חדשים הרגישו צורך להגיע לפעילויות בארגונים קהילתיים. חיפוש מסגרת חברתית מקבלת, תומכת ומבינה.
- יציאה מאסיבית של בני נוער מהארון שהרגישו הזדהות רבה עם האירוע והרגישו צורך להיות גלויים.
- הפצעים מהפיגוע נתונים בקשיים כלכליים.

מטרות לעתיד בעקבות הרצח בבר נוער:

- בארה"ב יש פיצוי לאנשים שנפגעו עקב "פשעי שנאה". עולה בשיחה שקיים צורך בחוק דומה בישראל שמאפשר פיצוי כזה בעיקר באירוע שהתרחש בבר נוער.
- מקומות כמו הבר נוער (ודומים לו כמו הדוש, הפיצ', המטבחון וכו') נועדו להיות מרחב פתוח ומוגן למפגש בין להטבקים שאין בו סטיגמות ואלימות ושיש בו קבלה ותמיכה ומין. צריך לשמור על המקומות האלה כמקומות שנועדו להיות בטוחים ונוחים.
- להגביר מודעות לצרכי נוער להטבקים.
- לעודד את הסולידאריות החברתית.

דברים נוספים שעלו בעקבות הרצח:

- בשיחה עולה שאחרי הרצח היה ניכר שמאוד קשה ליצור תיאום בין כל הארגונים ושהיה קושי מאוד גדול להתארגן במשותף בתקופה המיידית אחרי הרצח. אולי שווה שיהיה גוף מארגן לא רק למקרי קצה.
- שיחה שבין פריפריה למרכז. האם הרצח נתן יותר מידי דגש למתרחש בת"א והפריפריה נדחקה הצידה או שמא דווקא הייתה התקבצות של אנשים מרחבי הארץ למאבק והזדהות משותפת?
- עולה שיכול להיות שדווקא שזה קרה בתל אביב שנחשבת ה"עיר של הלהטבקים" גורם לכל להטבקים באשר הוא להזדהות עם האירוע כי התחושה היתה שאם זה קרה בת"א, זה יכול לקרות בכל מקום.
- הרצח יצר אצל חלק מהנוער הלהטבקים תחושת חוסר ביטחון ואצל חלק זה יצר תחושה הפוכה של אקטיביזם ותחושה גדולה יותר של שייכות, אפשר לראות את זה מתבטא בזה שנערים רבים הרגישו צורך לצאת מהארון.
- עיצוב זיכרון קולקטיבי והנצחה ראויה לנרצחי האירוע. עולות הצעות לעשות סרטון לתקשורת שישודר ביום הרצח אות תוכנית שמראינים בו אנשים שקשורים לנרצחים.
- יותר מעורבות של הנוער הלהטבקים בקבלת החלטות שקשורות לעיצוב הקהילה.

משוב לסיכום הסמינר

תשתית: מיקום, מזון, תחבורה

- מיקום נעים וכיפי
- אולי כדאי להעביר חלק מהדיונים למרכז, בלי לינה, אבל להגביר מעורבות. המרכז יכול להביא יותר גיוון של אנשים. גם מבחינה כלכלית. נוער וצעירים אין להם המשאבים הכלכליים.
- נעים לעשות משהו רחוק באוירה פסטורלית וטיולית, לא בגוש דן
- אוכל טוב
- לחפש עוד מקומות לינה אפשריים שאולי יתנו אפשרויות נוספות מבחינת עלויות, חויות.
- להקצות יותר משאבים ללוגיסטיקה, תחבורה, מזון וכד'.
- הנגשת מידע לקראת הסמינר, שתהיה בנויה ואיכותית כולל פרסום לוז דיונים, כולל מה מומלץ להביא

תוכן: אנשים

- זה משמח להכיר אנשים חדשים
- כמות אפקטיבית של אנשים בסמינר.
- כדאי לפרסם מראש כדי שאנשים ישרינו שלושה ימים. ואולי יזמינו חברים
- צריך לעבוד כדי לשפר את מגוון האנשים, הייצוגיות בדיון מפרה מאוד אותם
- לשפר את הנגישות למי שאין להם את המשאבים הכלכליים / משאבי זמן פנוי.

תוכן: דיונים

- טוב להביא אנשים ממקומות שונים בחיים שלהם, ולהבין שאפשר ויש רצון לקיים דיון פתוח ביחד.
- כדאי לעשות את הדיונים יותר מובנים. אולי שמשתתפותים יקחו אחריות מראש על הכנת הדיונים.
- גיוון במתודות של הדיונים: סרט, קטעים כתובים, מקורות מידע: למשל להחזיק מומחותים, כגון גיא שילה, בתפקיד רכז מידע אקדמי, כך שיהיה נגיש בטלפון.
- הסמינר היה מפרה, טוען באנגריה ומוטיבציה לעשייה. הדיונים היו מעניינים.
- לנסות להביא ידע סדור כבסיס לדיון, ולנסות לחתור לקבלת החלטות.
- יש המון סוגיות פתוחות ולא נגענו בכל הנקודות הפתוחות. זה קשה לקיים דיון על בסיס תשתית לא יציבה.
- זה מהווה מקום מפגש בין ארגוני והיכרות עם תרבות ארגונית שונה, זה מפרה.
- ניירות עמדה לקראת הדיון כדי למקד את הדיון. חומר רקע לפני
- התאמה בין גודל הנושא לבין מרחב הניתן לדון בו
- הייתה במה לכולם להביע דעות, וזה נתן נעימות לדיון והפרה אותו.

תוכן: חוץ מהדיונים

- כדאי לעשות משהו טיולי
- פעילות של הרפיה, דימיון מודרך, התעמלות
- קצת יותר FUN - כדי לאפשר פורקן ותחושה של חויה נעימה. הדיונים מקשים
- אולי לאפשר מרחב לפרקטיקה, איך להניע מהרעיונות פרויקטים, יוזמות, קואליציות
- החורף היא עונה שנעים לקיים בה פעילויות כדוגמת הסמינר. כדאי לנצל את זה.

אחרית דבר

"הנוער הוא הסיכוי הנצחי לאושר של האנושות. סיכוי שמזדמן לה כל פעם מחדש, חוזר ומזדמן - וזו חוזרת ומאבדת אותו" מרטין בובר (8 בפברואר 1878 - 13 ביוני 1965), פילוסוף ישראלי-אוסטרי יהודי, מעבד מעשיות ומחנך.

הסמינר האסטרטגי הוא ההזדמנות השנתית של הקהילה שלנו, להשקיע בעצמה. קצת לפני שמגיעים הימים הנוראיים לפי היהדות, בהם מצווה הדת לעסוק בסליחות וחשבון נפש - יש לנו כקהילה הזדמנות לבנות מרחב ללימוד משותף מטעויות העבר, מרחב לחשיבה מתכננת משותפת.

הסמינר האסטרטגי מתקיים זו הפעם החמישית, ועדיין נדרש לשלושה אתגרים מכריעים.

האתגר הראשון של הסמינר הוא להצליח להיות מקום אטרקטיבי למנהיגותי הקהילה - בין אם אין לאלו המשאבים להשתתף בו, ובין אם אין הןם רואותם בו מרחב ראוי לדיון. בסמינרים השונים ביולינו שעות של דיון וחשיבה על מבנהו של הסמינר - איך ניתן להתאימו כך שיייע להכללת ראשות וראשי הארגונים הלהט"ביים ומובילי דעה בקהילה. התחלנו עם גישת "ללא המנהיגותים אין טעם לדיון". אבל זו גישה דכאנית מדי, ובוודאי שלא מצליחה לשכנע. לא לשכנע אותנו להמשיך לרדוף אחריהם, ולא לשכנע אותם להצטרף.

משם עברנו לגישת "המנהיגות לא כאן - אז נביא את פעילות ופעילי השטח". הגישה הזו עבדה קצת, אבל בסופו של דבר, עם ההתמקצעות בארגוני הקהילה, התחלנו להרגיש במה שאנו מכנותים בשישה צבעים "וועדות המוסר". החלה להופיע בהדרגה בתרבותם הארגונית של חלק מארגוני הקהילה, דרישה ל"נאמנות לארגון": הימנעות מהשתתפות כפעילים ביוזמות אשר "הארגון אינו רואה בעין יפה".

במקביל לגישה זו בחנו גם את גישת ההמון יביא את השלטון: "אם נביא את ההמונים, בסוף המנהיגותים לא ירשו לעצמם להשאר בבית". זה לא כל כך עבד. ראשית, מערכת היחסים היא דואלית, וכשאין מנהיגותים, גם העדר לא כל כך רוצה להשתתף. שנית, קיים קושי להביא אנשותים למצא משאבי זמן פנוי כדי להשתתף בסמינר. ושלישית, קיים קושי להפיק דיון איכותי בקבוצות של מעל 15 משתתפותים; ועוד יותר קשה למצא א-נשים שיתנדבו להנחות דיונים כאלו בהתנדבות.

בסופו של דבר, הגישה המנחה אותנו כיום - המנהיגותים יעשו מה שהם רוצותים. הדיון יתקיים והידע ייצבר, ולנו ישאר רק להתפלל שהוא יגיע גם למקבולתי ההחלטות.

האתגר המשמעותי השני של הסמינר הוא הקושי, במציאות הישראלית, לפנות זמן כדי להשקיע בעתיד. המציאות מכתובה מחסור בזמן פנוי - המתחרים על הזמן הפנוי רבים: תעסוקה, משפחה, לימודים ועוד. כאשר נדרש לפנות יומיים שלמים כדי לקיים דיון על עתיד הקהילה, לא תמיד זה מתאפשר לכל מי שרוצה.

לשני אלו מתווסף גם האתגר המשמעותי השלישי של הסמינר. זהו אופיו של הזמן בחיינו: ככל שנרצה לעסוק ביותר נושאים, נצטרך לוותר על ההעמקה בכל אחד מהם. כבר העלינו את הבעייתיות בפינוי משאבי זמן לצורך ההשתתפות בסמינר. ועכשיו, כשעומדות לרשותנו עשרות בודדות של שעות דיון - אין מחלקותים אותן בין הנושאים השונים שעל סדר היום? בהתחלה ניסינו ללכת על שיטת "מה שמעניין את מי שנרשמה" - ועל כל נרשמת הוטל להכין נייר עמדה בנושא שקרוב אל ליבו. אבל הדבר לא תרם להשבחת הדיון. בדרך כלל גרמו ניירות העמדה המוכנים מראש לכך שהדיון "אימץ" את החשיבה של מכין נייר העמדה, וויתר על בחינה ביקורתית של הנושא הנידון, ועל גישות מתחרות לגישת כותב הנייר. בדקנו גם אפשרות לערוך סקר אינטרנטי מראש, בין כל המוזמנים לסמינר. אופציה זו הוכיחה את עצמה כלא כל כך יעילה, משום שיש כל כך הרבה נושאים, שלאנשות אין כח למלא את הסקר. האופציה השלישית שניסינו, הייתה להכין רשימה פתוחה של נושאים, ולתעדף אותם במושב הראשון של הסמינר. אני נוטה להאמין שזו הדרך הנכונה לפעול בה, גם אם היא מותירה חוסר וודאות לגבי נושאי הדיון בסמינר, ממש עד הדקה האחרונה.

אתגרים אלו מלווים אותנו שנים. כל שנה אנו מנסות לחשוב מחדש איך ומה ניתן לשנות במתכונת של הסמינר, כך שיצליח להתמודד יותר טוב עם אתגרים אלו. וכל שנה אנו לומדים, שגם מבלי להצליח מעל למצופה בהתמודדות עימם, הסמינר מצליח להפיק קול ברור של לימוד ושל חשיבה. לכן חשובה לנו הפצת נייר זה, שבו תמצית מהתוכן בסמינר. תקוותנו היא שידע זה ימצא מקום במדף הספרים הקהילתי ועל שולחן העשייה של אלו שעושותים למען הקהילה שלנו.

